

EESTI TEADUSTE AKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SCIENCES
ENERGEETIKANÕUKOGU

KOOSOLEKU PROTOKOLL nr 1/2012 (38)

Tallinn

Algus kell 15.45, lõpp kell 18.20

14. märts 2012

Juhatas Arvi Hamburg
Protokollis Siiri Jakobson

Koosolekust võtsid osa nõukogu liikmed: Arvi Hamburg, Tiit Kallaste, Lembit Krumm, Enn Lust, Leevi Mölder, Arvo Ots, Anto Raukas, Ülo Rudi, Andres Siirde, Mihkel Veiderma

Külalised: Tiit Kullerkupp (AS Eesti Gaas juhatuse esimees), Leo Saluste (MTÜ Virumaa Biogaas juhatuse liige), Are Veski (FIE juhtimispraktik), Endel Lippmaa ning Meelis Melder, Kaur Tuttenberg ja Ats Haas (TTÜ Energeetikateaduskonna ülöpilasnõukogu juhatuse esindus).

Puudusid: Alo Adamson, Rein Küttner, Leo Mõtus, Mati Valdma

Päevakorras:

1. Eelmise koosoleku (15.11.2011) protokoll kinnitamine.
2. Informatsioon AS Eesti Gaas tegevusest; Maagaasi ülekandevõrgu omandiline eraldamine gaasiettevõtja AS Eesti Gaas muust tegevusest (T. Kullerkupp).
3. Taastuenergia kasutusvõimalused (L. Saluste).
4. Eesti elektrivõrkude varustuskindlus ja efektiivsus – sissejuhatus teemasse (A.Veski).
5. TA Energeetikanõukogu 2012. aasta tegevuskava kinnitamine.
6. Energiamaajanduse arengukava uuendamise põhiseisukohad.
7. Kohalalgatu.

1. Eelmise koosoleku protokoll kinnitamine

Eelnevalt oli protokoll projekt nõukogu liikmetega kooskõlastatud. Nõukogu kinnitas protokoll.

2. Maagaasi ülekandevõrgu omandiline eraldamine gaasiettevõtja AS Eesti Gaas muust tegevusest (T. Kullerkupp)

Ettekandes andis T. Kullerkupp ülevaate AS Eesti Gaas struktuurist ja mitmesugustest statistilistest näitajatest (gaasitarbijate struktuur, maagaasi osatähtsus kütuseturul, klientide arv, müüginahud, kütuste hinna võrdlus jm). Ettekanne on kättesaadav Akadeemia kodulehel. Vt. www.akadeemia.ee/et/akadeemia/komisjonid

Toimus diskussioon võimaliku LNG terminali gaasivõrku ühendamisest, Läti maagaasi hoidla kasutamise korraldusest, gaasiäri rahvusvahelisest ulatusest, ülekandevõrgu eristamise direktiivikohastest mudelitest, lisatarneahelate ehitamisest naabermaadesse, gaasivõrgu avatusest ja uute tarnijate turule tuleku võimalustest.

Pärast ettekandele järgnenud küsimusi ja arutelu nõukogu märgib:

AS Eesti Gaas (aktsionärid Gazprom 37%, EON Ruhrgas 33%, Fortum 17%, Itera Latvija 9%) on taganud Eesti varustamise maagaasiga, arendanud gaasivõrku, omandanud tunnustatud kompetentsi. Gaasitorustiku impordivõime on 11 milj m³/ööpäevas, viimase 20 aasta maksimaalne tarbimine on olnud 6,7 milj m³/ööpäevas, seega vaba võimsust on 40% ulatuses. Tarbijate gaasivarustus on tagatud Läti Insukalnsi gaasihoidla, Irboska kompressorjaamast Värskas sisendi ja regiooni gaasivarustuse kriitilistes olukordades Narva ühenduse kaudu. Maagaasivõrk on avatud võrdsetel tingimustel kõikidele turuosalistele, sealhulgas tarnijatele. Turu väiksusest tingituna on otstarbekas kaaluda regionaalse LNG terminali vajadust ja rajamise võimalust, eelneva riikidevahelise kokkuleppe olemasolul. Terminali ühendamiseks gaasivõrguga pole mingeid takistusi. Nõukogu on seisukohal, et AS Eesti Gaas kavandatud ümberkujundamine gaasivõrgu omandi eristamise teel on enneaegne ja vajab põhjalikku analüüsi.

Nõukogu **o t s u s t a s**:

1. Maagaasi ülekandevõrgu riigi tahte kohane omaniku vahetus (sundvõõrandamiseni välja) ei taga iseenesest püstitatud eesmärkide (uute tarnijate tulek, gaasituru läbipaistvuse ja varustuskindluse suurendamine) täitmist.
2. Pöörduda Riigikogu majanduskomisjoni ja EV Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poole ettepanekuga analüüsida maagaasi siseturu direktiivis (2009/73/EÜ) kirjeldatud gaasiülekandevõrgu haldurite eraldamise kõiki kolme võimalust (täielik omandisuhete eraldamine, sõltumatu süsteemihaldur (ISO) ja sõltumatu ülekandevõrgu haldur (ITO)). Nimetatud analüüs oleks energiamajanduse arengukava uuendamise üks lähteuuringutest. Eesti maagaasi ülekandevõrgus rakendatava mudeli valikul soovitame lähtuda eesmärgipõhisusest, gaasivõrgu konfiguratsioonist, lõpptarbijate hinnast ja varustuskindluse tasemest.
3. Tulenevalt rahvusvahelisest gaasiärist juhtida tähelepanu, et ühepoolselt ja majanduslikul analüüsil mittepõhinev otsus võib halvendada Eesti tarbijate varustuskindlust (võimalikud takistused Läti maa-aluse gaasihoidla kasutamisel ja uute rahvusvaheliste ühenduste rajamisel Soome ja Vene Föderatsiooniga).

3. Taastuenergia kasutusvõimalused (L. Saluste)

Kuulanud ära ettekande „Probleemidest bioenergia sektori arendamisel Eestis“, milles dr. Leo Saluste tõi välja kuus probleemide rühma ning pakkus välja lahendusvõimalusi, energeetikanõukogu **o t s u s t a s**:

1. Toetada biogaasi alase teabe levitamist ja valdkonna komplektset arendamist.
2. Edastada ettekande materjalid Taastuenergia Kojale.
3. Paluda Eesti Maaülikoolil, Tallinna Ülikoolil või Tallinna Tehnikaülikoolil üle võtta ja hoiustada raamatukogus dr. Leo Saluste monograafia.

4. Eesti elektrivõrkude varustuskindlus ja efektiivsus – sissejuhatus teemasse (A. Veski)

Are Veski tutvustas Eesti suuremate elektrivõrkude varustuskindluse näitajaid 2005-2010 ja osutas võimalustele-kogemustele elektrivõrkude varustuskindluse ja efektiivsuse tõstmiseks. Selleks võrdles ta Eesti kolme suurima võrguettevõtja (Eesti Energia Jaotusvõrk OÜ, Imatra Elekter AS ja VKG Elektrivõrgud) varustuskindluse põhinäitajaid. Ettekanne on kättesaadav Akadeemia kodulehel. Vt. www.akadeemia.ee/et/akadeemia/komisjonid

Pärast küsimusi-vastseid nõukogu **o t s u s t a s**:

1. Võtta info teadmiseks.
2. Nõukogu järgmisel istungil jätkata teema aruelu koos EE Jaotusvõrgu, VKG Elektrivõrgu ja Imatra Elektri esindajatega.
3. Märkida, et ettekandes toodud võrdlusandmed osutavad suurtele erinevustele erastatud elektrivõrkude ja EE Jaotusvõrgu varustuskindluses. Teema väärrib põhjalikumat analüüsi, analüüsi tulemusi on vajalikud riikliku energiapoliitika kujundamisel. Teha ettepanek Majandus-ja Kommunikatsiooniministeriumile teostada vastav analüüs Energiamaajanduse arengukava uuendamise eeluuringuna

5. Energeetikanõukogu 2012. a tegevuskava kinnitamine

A.Hamburg tutvustas energeetikanõukogu 2012. aasta tegevuskava projekti

Peale arutelu nõukogu **o t s u s t a s**:

1. Kinnitada energeetikanõukogu 2012. aasta tegevuskava.
2. Paluda nõukogu liikmetel teha valik, milliseid ettevõtteid külastada käesoleval aastal.

Tegevuskava vt Lisa 1.

6. Energiamaajanduse arengukava uuendamise põhiseisukohad

Energeetikanõukogu liikmed ja akadeemik E.Lippmaa esitasid oma seisukohad Narva teise põlevkiviploki investeeringu kohta.

Nõukogu möönab, et strateegilisi otsuseid elektroenergeetikas tuleb senini teha ühekülgsel informatsiooni alusel. Europa Liidus ja maailmas laimalki pole teaduslikult põhjendatud energiapoliitikat (kasvuhoonegaaside tekkepõhjused ja mõjud, tuumajaamade ohutusaste, taastuenergia konkurentsitingimused jne), mis tagaks jätkusuutliku arengu.

Pärast arutelu nõukogu **o t s u s t a s**:

1. Põhimõtteliselt toetada nüüdisaegsel tehnoloogial põlevkivil põhineva uue (2.) ploki ehitamist Narva elektrijaamas.

1.1. Soovitada EV Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil:

- analüüsida suuremahulise puidu elektrijaamas põletamise mõjusid kogu kompleksi (katla efektiivsus, metsandus, tööstuslik kasutamine, eksport, sotsiaalmajanduslik aspekt) seisukohalt;
- koostada Eesti ja meie turupiirkonna elektribilanss järgnevaiks 30 aastaks;
- prognoosida tarbimise mahud, olemasolevate tootmisvõimsuste ressurss ja kasutatavad põlevkivi varud ning summaarsete õhuheitmete kogused;

1.2. Soovitada EV Keskkonnaministeeriumil koostada põlevkivi ressurssi kaevandamise ja kasutamise riiklik strateegia ning tarbimispõhine arengukava.

Protokoll edastatakse Riigikogu majanduskomisjonile ja majandus- ja kommunikatsiooniministrile.

TA Energeetikanõukogu esimees

A. Hamburg

Protokollija

S. Jakobson

Eesti TA Energeetikanõukogu tegevuskava 2012. aastaks **Aasta prioriteet: teaduselt energiamajandusse**

1. Vestlusring **TEADUSELT ETTEVÕTLUSESSE**

Eesmärk: teadusuuringute praktilise väljundi suurendamine ettevõtluses

Sisu:

- *ettevõtluse vajaduste ja teaduse võimaluste selgitamine,*
- *teaduspotsiaali kasutamismõimalused,*
- *ettevõtja ootused, teadlaste võimalused*
- *teadus(teadmis)põhise majanduse sisu,*
- *teadusesse investeeritud vahendite tulemuslikkus*

1.1. vestlusring Energiamajandus 14. märts

Vestlusringi järgselt on Nõukogu päevakorras järgmised küsimused:

- a) arutame läbi ja kinnitame TA EN 2012. aasta tegevuskava**
- b) energiamajanduse arengukava uuendamise põhiseisukohad**
(keskendume teise põlevkiviploki investeeringu (lisaks käimasolevale) otstarbekuse määratlemisele, koostame nõukogu soovitusel MKM ministrile)
- c) taastuvate energiaressursside toetuskeem ***
- d) maagaasi ülekandevõrgu omandiline eraldamine gaasiettevõtja AS Eesti Gaas muust tegevusest ****

Märkus: * Elektrituru seaduse muutmise seaduse eelnõu on menetluses

** Maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu on RK

Majanduskomisjonis, menetlemist pole alustatud

1.2. II vestlusring teema täpsustub, esialgne pakkumus kas masinaehitus, mehhaanika või ehitustegevus (08. mai)

1.3. III vestlusring teema täpsustub Infotehnoloogia (06. november)

2. Ettevõtte külastus (koostöös Eesti Inseneride Liiduga)

2.1. Harju Elekter

2.2. Energeetikakontserni ABB Jüri tootmisüksus

2.3. Põlevkivikeemia ettevõtte Viru Keemiagrupp

2.4. Tehnoloogiaetevõtte Stoneridge (september)

2.5. Kõrgtehnoloogiline ettevõtte Silmet (koostöös Eesti Teaduste Akadeemiaga, 17. oktoober)

2.6. Elektri-ettevõtte AS KH Energia-Konsult (oktoober)

2.7. Rahvusvaheline inseneribüroo ÅF-Consulting AS (november)

2.8. Alexela Terminal (eriti seoses võimaliku LNG terminaliga) ja biodiislikütuse tehas (AS Biodiesel, praegu vist AS Sigismond). *Leevi Mölder*

Ettevõtetes toimuvad energeetikanõukogu istungid teemakohaste aruteludega.

3. **Energeetikateadus, järjepidevus, kõrg- ja ametikoolide koostöö** (02. mai)

Eesmärk: Kaardistada energeetikavaldkonna uurimus- ja arendustööd ja kavandada teadlaste töötulemuse sünergia ning valdkonna järjepidevus

Sisu:

- järelkasvu potentsiaal, kutsevalik, baasteadmiste tase;
- LTT suuna populariseerimise analüüs (näitena ERRs Raket 69 ja Püramiidi tipus);
- gümnaasiumi tehnoloogia valdkonna valikainete omandamise võimalused;
- kutseõppeasutustes LTT valdkonna väljundipõhine õppekorraldus;
- energeetiku kompetensuse tasemed- kutsestandardid;
- doktorantuur, doktorikool ja doktrantide uurimisteemad;
- teadlase ja teadustöö hindamise kriteeriumid;
- teadusfondi graantide jaotus ja uurimustööde rakendused ettevõtluses.

4. **Insenerikonverents**

Teadmistepõhine majandus. Eesti võimalused ja väljakutsed (väärtusahel Teadlane & Insener & Ettevõtja) (10. detsember)

Eesmärk: Kuidas eesti majandust muuta teadus/teadmistepõhiseks

Sisu:

- ühiskonna „tervis“, valmisolek muudatusteks,
- väljakutsed ja võimalused,
- ressursid,
- eelisarendatavad suunad, kus on potentsiaali,
- strateegia Teadmistepõhine Eesti 2013 seis,
- jätkusuutlikkuse põhialused

TÖÖPLAAN AASTAKS 2012 (Palun teemade, ettevõtete ja kuupäevade kohta kommentaare kommentaare)

Jrk nr	Kohtumise teema	Käsitletavad lisa teemad	Ettepanekud, kommentaarid	Võimalikud ajad	Eelistused
1	Vestlusring Teaduselt energiamajandusele	Energiamajanduse uuendamine TA Kohtu 6 Vt p 1.1 ja lisa 2		14. märts	
2.	ABB Jüri tootmisüksuse	Väljasõiduistung <i>Toote/prots.arendus</i>		19. aprill	
3.	Energeetikateadus, insenerkoolitajad	TA Kohtu 6		02. mai	
4.	Harju Elekter	Väljasõiduistung <i>Börsireeglid, turg</i>		09. mai	
5.	Viru Keemiagrupp	Väljasõiduistung <i>Põlevkivitoore</i>		23. mai	
6.	Tehnoloogiaettevõtte Stoneridge	Väljasõiduistung <i>Tehnoloogia</i>		26. september	
7.	Kõrgtehnoloogiline ettevõtte Silmet	Väljasõiduistung <i>Maailmaturg</i>		17. oktoober	
8.	Elektriettevõtte AS KH Energia-Konsult	Väljasõiduistung <i>Teadmistepõhisus</i>		31. oktoober	
9.	R/V inseneribüroo ÅF-Consulting AS	Väljasõiduistung <i>Teadmiste siire</i>		14. november	
10.	Insenerikonverents Teadmistepõhine majandus	TA Kohtu 6		07. või 10. detsember	